

**O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINING HOZIRGI HOLATI
TAHLILI**

Abdullayev Doston Zubaydullo o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Tashqi iqtisodiy faoliyat milliy banki 1-toifali mutaxassisi

Anotatsiya: *Ushbu ilmiy ishda O'zbekiston tijorat banklari faoliyatining hozirgi holati tahlil qilingan. So'nggi yillarda bank tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, raqamli transformatsiya jarayonlari hamda bank xizmatlari bozoridagi raqobatning kuchayishi natijasida sektorning moliyaviy ko'rsatkichlarida sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda. Tadqiqot davomida Markaziy bank statistik ma'lumotlari asosida tijorat banklarining aktivlari, kredit portfeli, depozitlar va kapital hajmining o'sish dinamikasi yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *Tijorat banklari, moliyaviy tizim, raqamli bank xizmatlari, kredit portfeli, depozitlar, dedollarizatsiya, Markaziy bank, iqtisodiy o'sish, moliyaviy barqarorlik.*

Abstract: *This research analyzes the current state of commercial banks in Uzbekistan. In recent years, significant positive changes have been observed in the financial performance of the banking sector as a result of institutional reforms, digital transformation processes, and increasing competition in the financial market. The study examines the dynamics of commercial banks' assets, loan portfolio, deposits, and capital based on data from the Central Bank of Uzbekistan.*

Keywords: *Commercial banks, financial system, digital banking services, loan portfolio, deposits, dedollarization, Central Bank, economic growth, financial stability.*

O'zbekiston Respublikasida bank tizimi iqtisodiyotning moliyaviy barqarorligini ta'minlovchi, investitsiya jarayonlarini rag'batlantiruvchi va aholining pul-mablag'larini samarali boshqarishga xizmat qiluvchi eng muhim institutlardan biri hisoblanadi. Bank sektori mamlakatning yalpi ichki mahsuloti (YAIM) o'sish sur'atlari, investitsiya faoliyati, tashqi iqtisodiy aloqalari va ijtimoiy rivojlanish jarayonlariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

2025 yil 3 chorak holatiga ko'ra, O'zbekistonda jami 36 ta tijorat banki faoliyat yuritmoqda. Shundan:

- Davlat ulushi ustuvor bo'lgan banklar: O'zmilliybank, Agrobank, O'zsanoatqurilishbank, Asaka bank, Xalq banki, Biznesni rivojlantirish banki, Aloqa bank, Mikrokreditbank, Turon bank.

- Xususiy banklar: Asia Alliance bank, Poytaxt bank, Madan Invest bank, Ipak yo'li banki, Kapitalbank, Infinbank, Universalbank, AVO bank, Trastbank, Davr bank, Octobank, Orient finans bank, Garant bank, Hamkorbank, Anor bank, Uzun bank, Smart bank, Apex bank, Hayot bank, Yangi bank.

- Xorijiy kapital ishtirokidagi banklar: Tenge bank, KDB bank O'zbekiston, Ziraat bank Uzbekistan, Eron "Soderot" bankining Toshkent shahridagi sho'ba banki, TBC bank, Ipoteka bank.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

Markaziy bank statistik ma'lumotlariga ko'ra, 2024 yil dekabr holatida mamlakat tijorat banklarining jami aktivlari 751,7 trln. so'mni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 17,4% ga o'sdi. Shu jumladan, banklar kredit portfeli 525,8 trln. so'm, depozitlar hajmi esa 297,3 trln. so'mni tashkil etdi. Bu ko'rsatkichlar milliy iqtisodiyotning o'sish sur'atlari bilan uzviy bog'liq holda shakllanmoqda.

Quyidagi jadval orqali aynan so'nggi yillarda O'zbekiston tijorat banklari tomonidan qayd etilayotgan asosiy moliyaviy ko'rsatkichlar va ularning o'sish sur'atlari batafsil ko'rsatib o'tilgan. Bunda, bank aktivlari, kredit qo'yilmalari, jami depozitlar hamda jami kapital bo'yicha natijalarni ko'rish mumkin.

O'zbekiston bank tizimi mamlakat moliyaviy tizimining asosiy tayanch bo'g'ini sifatida iqtisodiyotda resurslarni safarbar qilish, investitsiya jarayonlarini qo'llab-quvvatlash hamda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda beqiyos rol o'ynaydi. So'nggi yillarda bank tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan, transformatsiya jarayonlari ushbu sektorning sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qilmoqda. Markaziy bankning ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda bank tizimining jami aktivlari 631,4 trln so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 751,7 trln so'mga yetgan. Bu esa yillik hisobda 19 foizlik o'sishni anglatadi (CBU, 2024).

1-jadval. Bank tizimi faoliyatining asosiy ko'rsatkichlari to'g'risida ma'lumot

Ko'rsatkichlar nomi	01.12.2023 y.			01.12.2024 y.			Nominal o'sishi, foizda
	jami	shundan, xorijiy valyutada	ulushi, foizda	jami	shundan, xorijiy valyutada	ulushi, foizda	
Bank aktivlari, jami	631 446	287 157	45%	751 736	314 527	42%	19%
Kredit qo'yilmalari, jami	465 493	210 129	45%	525 887	225 713	43%	13%
Jami depozitlar	229 501	73 079	32%	297 396	77 573	26%	30%
Jami kapital	92 478	394	0,4%	112 989	412	0,4%	22%

Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining rasmiy web sahifasi www.cbu.uz ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi

Bank tizimining asosiy tarkibiy qismlaridan biri bo'lgan kredit portfeli ham barqaror o'sishni namoyon qilmoqda. 2023-yilda kreditlar hajmi 465,5 trln so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 525,9 trln so'mga yetgan, ya'ni 12,9 foizga o'sgan. Kredit qo'yilmalarining asosiy qismi iqtisodiyotning real sektoriga yo'naltirilgani milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish jarayonini jadallashtirmoqda. Shu bilan birga, depozitlar

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

hajmi sezilarli o'sish sur'atlarini ko'rsatmoqda: 2023-yildagi 229,5 trln so'mdan 2024-yilda 297,4 trln so'mga oshib, 29,6 foizlik yuqori natijaga erishilgan. Bu esa aholi va biznes subyektlarining bank tizimiga bo'lgan ishonchi ortib borayotganidan dalolat beradi.

Bank tizimining kapital bazasi ham mustahkamlanib bormoqda. 2023-yilda jami kapital 92,5 trln so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda 113 trln so'mga yetgan, bu esa 22,2 foizlik o'sishni anglatadi. Kapitalning o'sishi banklarning moliyaviy barqarorligini oshirish bilan birga, ularning risklarni qoplash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Shuningdek, bank aktivlari tarkibida xorijiy valyutadagi operatsiyalar ulushining qisqarishi kuzatilmoqda. 2023-yilda jami aktivlarning 45,4 foizi xorijiy valyutada ifodalangan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 41,8 foizgacha kamaygan. Bu esa milliy valyuta – so'mning pozitsiyasi mustahkamlanayotganidan hamda iqtisodiyotda dedollarizatsiya siyosati bosqichma-bosqich natija berayotganidan darak beradi.

Umuman olganda, O'zbekiston bank tizimining umumiy ko'rsatkichlari mamlakat iqtisodiyotida bank sektorining yetakchi o'rin tutayotganini ko'rsatadi. Aktivlar, kreditlar, depozitlar va kapital hajmidagi barqaror o'sish hamda valyuta tarkibidagi ijobiy siljishlar banklarning transformatsion jarayonlari muvaffaqiyatli amalga oshirilayotganidan dalolat beradi.

Yuqorida keltirilgan ma'lumotlar tahlili O'zbekiston tijorat banklari so'nggi yillarda izchil rivojlanish bosqichiga kirganini ko'rsatadi. Bank tizimida amalga oshirilayotgan institutsional islohotlar, raqamli transformatsiya jarayonlari hamda davlat ulushining bosqichma-bosqich qisqarishi sektorning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda. Statistika ma'lumotlariga ko'ra, banklarning jami aktivlari, kredit portfeli, depozitlar va kapital hajmida sezilarli o'sish kuzatilgan bo'lib, bu holat iqtisodiyotda investitsiya faolligining ortib borayotganini hamda aholining bank tizimiga bo'lgan ishonchi mustahkamlanayotganini tasdiqlaydi.

Shuningdek, aktivlar tarkibida xorijiy valyutadagi operatsiyalar ulushining kamayishi milliy valyutaga bo'lgan ishonch ortib borayotganidan dalolat beradi. Bunda dedollarizatsiya siyosati, pul-kredit instrumentlarining takomillashuvi va moliyaviy bozor mexanizmlarining rivojlanishi muhim omil bo'lmoqda. Kredit qo'yilmalarining real sektorni moliyalashtirishda davom etishi esa iqtisodiy modernizatsiya jarayonining faol amalga oshirilayotganini ko'rsatadi.

Umuman olganda, olingan natijalar O'zbekiston tijorat banklari barqaror o'sish sur'atlarini namoyish etayotganini, moliyaviy tizimning mustahkamlanayotganini va bank sektorining iqtisodiyotda yetakchi rol o'ynayotganini tasdiqlaydi. Shu bilan birga, raqamli bank xizmatlarining kengayishi, raqobatning kuchayishi hamda global moliyaviy tendensiyalar banklar oldiga yangi vazifalar va xatarlarni qo'yimoqda. Kelgusida bank tizimi barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun risk-menejment mexanizmlarini takomillashtirish, kapitallashtirish darajasini oshirish, raqamli infratuzilmani mustahkamlash hamda xalqaro moliyaviy standartlarni yanada chuqur joriy etish muhim vazifalardan biri bo'lib qoladi.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Central Bank of the Republic of Uzbekistan (CBU). Information on main indicators of banking sector. <https://www.cbu.uz/en/statistics/bankstats/1785949/> — ko'rsatkichlar: 2023/2024 yillar bank aktivlari, kredit qo'yilmalar, depozitlar haqida.
2. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. Information on major indicators of commercial banks as of January 1, 2024. <https://www.cbu.uz/en/statistics/bankstats/1569883/> — tijorat banklari asosiy ko'rsatkichlari.
3. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. Categorization of commercial banks in terms of total and authorized capital levels as of 1 October 2024. <https://www.cbu.uz/en/statistics/bankstats/1923850/> — banklar soni va kapitali tahlili.
4. International Monetary Fund (IMF). Republic of Uzbekistan: Financial Sector Assessment Program — Detailed Assessment of the Financial Sector, 2025. — bank sektori islohotlari va barqarorligi haqida.
5. German Economic Team. Banking Sector Monitor Uzbekistan, 2023. — Uzbekistan bank sektori tuzilishi va davlat ulushi bo'yicha ma'lumot.
6. Central Bank of the Republic of Uzbekistan. Statistical Bulletin — June 2025. bank tizimi haqida so'nggi statistik hisobot.